

AVACHIAN

ȘI

COLECȚIA

GARABET AVACHIAN

ANATOLIE TEODOSIU

La 7 noiembrie 1969 — zi ce consemnează inaugurarea Colecției de artă Avachian — și-a găsit împlinirea năzuința de o întreagă viață a mult regretatului muzician, profesor Garabet Avachian, de a înlesni prietenilor, iubitorilor de artă de astăzi și generațiilor de mâine, să contemple în condițiile cele mai bune bogata și valoroasa sa colecție.

Asemeni lui Dona, Zambaccian și Oprescu, Avachian radia de bucurie și emoție cînd venea în contact cu o operă de artă și, încă din vremea liceului, cînd își fermeca colegii cu sunetele melodioase ale vioarei, îndrăgise creația plastică, care avea să devină curînd o a doua mare pasiune a sa. Mai tîrziu, în anii studenției, facsimilele, adunate altădată cu multă plăcere, nu-i mai produceau satisfacție; dorea acum să intre în posesia unor lucrări originale, să admire, în direct, opera de artă. Prima sa achiziție s-a produs într-o împrejurare ieșită din comun cînd, o lucrare de Pallady, sfîșiată de inuși autorul său, a fost culeasă de paznicul Muzeului Simu, iar Avachian, sacrificîndu-și bursa pe o lună de zile, a cumpărat un fragment al acesteia.

Nicolae Grigorescu, Copil.

Și astfel, în jurul aceluia germen disprețuit de creatorul său, a început să se cristalizeze colecția Avachian, însumînd, în cele din urmă, peste o mie o sută de obiecte de artă.

Merită amintit că tocmai opera lui Pallady a devenit marea slăbiciune a artistului muzician, explicată desigur de afinitatea pe care o au acordurile cromatice și compoziționale din tablourile palladyene cu muzica, pe care Avachian a slujit-o în calitate sa de interpret, de dascăl și pedagog la Conservatorul « Ciprian Porumbescu » din București. Obosit, după o zi grea petrecută cu elevii săi, Avachian, potrivit istorisirilor soției sale, se cufunda într-un fotoliu și rămînea extaziat în fața tabloului *Nud în chaise-longue* de Theodor Pallady, una dintre cele mai izbutite realizări ale artistului, aflate în colecția respectivă. Mărturisesc că, avînd plăcerea de a participa la organizarea expoziției și deci de a sta zile în șir lingă tabloul preferat de colecționar, nu am fost mai puțin tulburat — și tot atît de constant emoționat — de armonia delicată a culorilor scăldate în baia de lumină caldă, de atmosfera recreativă pe care o

*Icoană din Maramureș,
sec. XIX.*

*Confucius, sculptură (bronz)
artă extrem-orientală.*

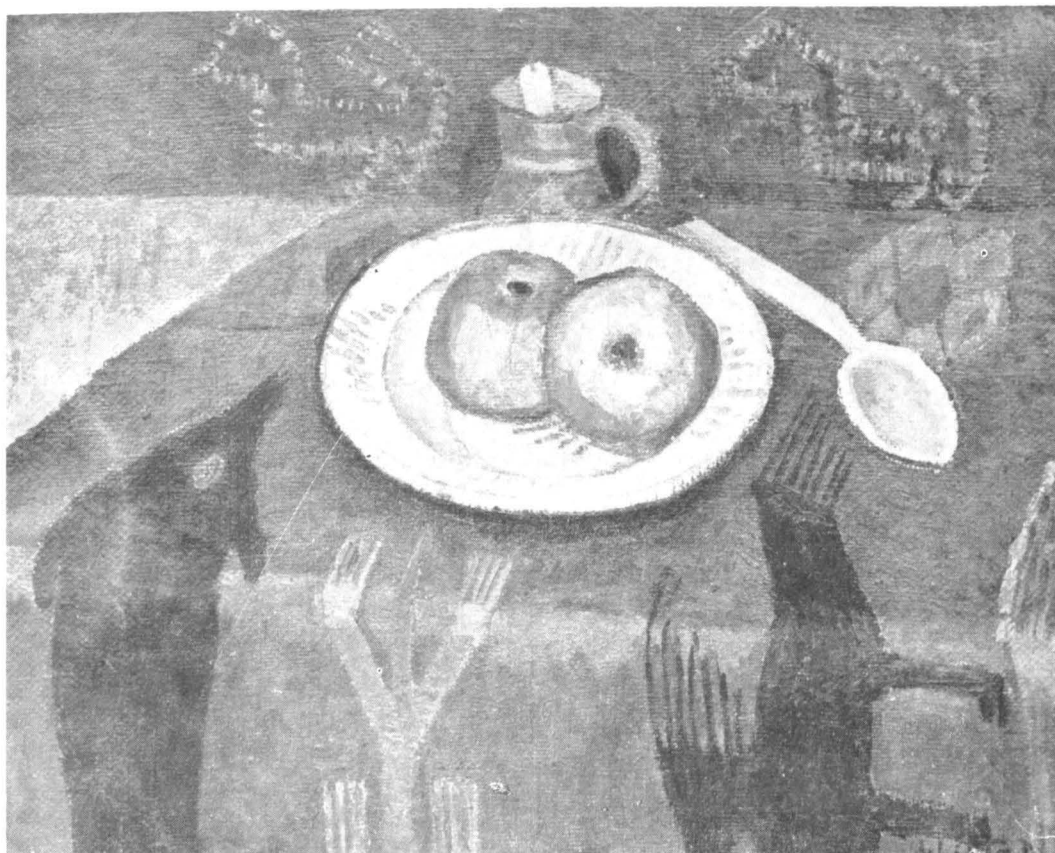
Theodor Pallady, Natură statică cu umbrelă.

Alexandru Ciucurencu, Femeie în violet.

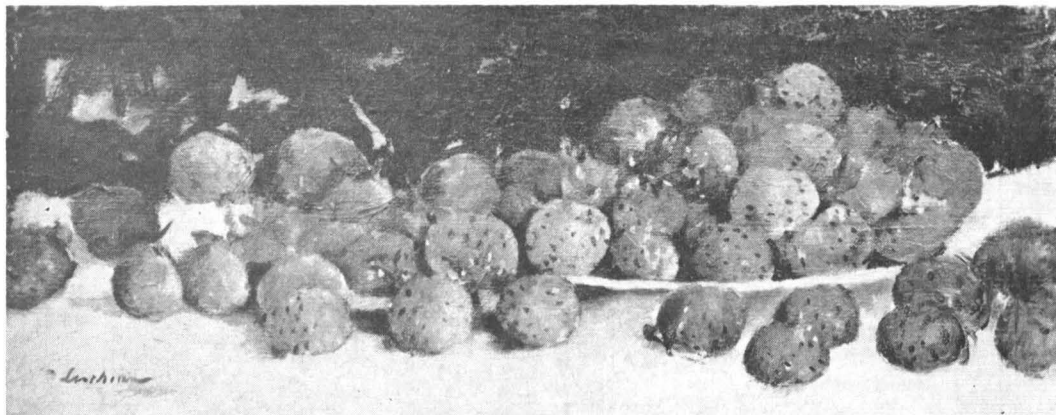
Theodor Pallady, Nud în chaise-longue.

Dumitru Ghiță, Farfurie cu mere și lingură de lemn.

Ștefan Luchian, Căpșuni

degajă lucrarea. *Natură statică cu umbrelă și Rodii*, opere anume alese pentru a flanca pinza amintită, reprezintă alte două capodopere ale artistului, în care griurile bogat nuanțate și de o rară subtilitate contrastează cu tonurile vii ale fundalului arămiu-roșcat și cu verdele intens al feței de masă, — din prima compoziție, — cu rubiniul rodilor și cu pata nedefinită de albastru, plasată, înadins, în cea de a doua lucrare.

Fondul picturilor semnate de prietenul de breaslă al lui Matisse are cea mai mare pondere în expoziție și prezintă multiple soluții plastice și cromatice. *Natură statică cu rodii*, în care lumina inundă armonia tonurilor analoge de portocaliu, ocră și galben; *Natură statică cu ceas* vădind o perfectă coeziune a detaliilor divers colorate; *Nud pe sofa portocalie* și pandantul său, *Nud și fructieră cu mere*, ambele rezultate dintr-o măiastră asociere de griuri cu tonuri de culoare pură, constituie, de asemenea, compoziții de o înaltă ținută artistică și reflectă rafinamentul cromatic deosebit pe care l-a atins artistul cărturar Theodor Pallady.

Copleșit de bogăția spirituală, forța creatoare și puterea de sinteză a oamenilor simpli de la țară, Avachian a găsit aceste calități oglindite în creația lui Dumitru Ghiață și nu a ezitat să-și întregască colecția cu un număr apreciabil de opere ale acestui artist. Întreținând strânse legături de prietenie cu maestrul, îi frecventa adesea atelierul și, arareori se întorcea acasă fără să-i fi cumpărat vreo pictură. Compoziția *Lângă car*, portretul intitulat *Lina*, picturile *Farfurie cu mere și lingură de lemn*, — operă apreciată în mod deosebit de Avachian, — *Crăițe și Farfurie cu pește*, sint lucrări din care emană atmosfera curată de la țară, mireasma firelor de tort, a inului și borangicului îmbibate în delicate nuanțe de culori vegetale.

Urmează apoi o suită de exemplare cu o altă gamă de sensibilități, produs al imaginației pictorului Lucian Grigorescu. Cele câteva peisaje semnate de autor se disting prin tonurile calde de cărămiziu ce împinzesc scoarța frământată a peisajelor și vibrează în contrast cu albastrul ușor grizat al cerului. *Natură statică cu pepene* și *Natură statică cu chitară*, vădind mari calități compoziționale și cromatice, împodobesc de asemenea pereții luminoși ai expoziției.

Nu mai puțină incitare i-au produs lui Avachian operele lui Alexandru Ciucurencu, rapsod al culorilor vii, luminoase, acordate cu mult discernămint. *Femeia în violet*, cu o discretă paletă de albastru, ocră, verde și violet, *Nud în fotoliu*, *Lectura* și lucrările reprezentând flori, lucrate în pastă onctuoasă, sint saturate de armonii limpezi de culoare care scinteiază sau se tocesc în lumina abundentă.

Colecția Avachian cuprinde tablouri și de numeroși alți pictori români. Aici întâlnim tabloul intitulat *Copil*, de Nicolae Grigorescu, admirabila compoziție *Căpșuni* de Ștefan Lu-

chian, *Peisaj la marginea apei* de Abgar Baltazar, *Natură statică cu scoică* de Iorgulescu Yor, *Pe plajă* de Gheorghe Petrașcu, apoi lucrări de Dărăscu, Steriadi, Iser, Camil Ressu, Padina, Hrandt Avachian, Vasile Popescu etc.

Pelerin al colțurilor pitorești din țară, Avachian a intrat în contact direct cu creația populară din diferite regiuni ale țării și, de aici, dorința de a-și îmbogăți colecția cu asemenea valori. Așa se face că în apartamentul său — devenit supraincercat — intraseră încă două sute șaptezeci și două de icoane pe sticlă din secolele XVIII—XIX, realizate de meșteri din Maraureș, Sebeș-Alba și din Făgăraș. Aglomerate, asemenea unui mozaic de dreptunghiuri și pătrate policrome, ele strălucesc prin stratul cristalin al sticlei vădind o originală sensibilitate față de culoare, o imaginație bogată, manifestată prin sentimente și forme de o pură naivitate. Lor li se adaugă suita de cance ingenios ornamentate și câteva blidare care trădează același gust și inspirată aplecare spre frumos.

Colindând prin anticariate și colecții particulare, Avachian a descoperit interesante obiecte de artă lucrate de artiști din afara granițelor patriei noastre. El a achiziționat câteva picturi aparținând diferitelor țări europene, sculpturi orientale și extrem orientale, cloisonné-uri, ceramică persană și chinezească din secolele XVIII și XIX, numeroase cositoare și piese de argintărie, cristale de Boemia de diferite forme și culori, covoare persane etc.

Dintre picturile realizate de artiști străini, prezintă un interes deosebit monumentală pinză *Șantier naval*, operă a cărei schiță desenată de Claude Lorrain se află în posesia d-lui Georges Wildenstein (Marcel Rothslișberger încadrează desenul, ca timp, între anii 1620—1630 și îl consideră drept «*unul dintre primele documente cunoscute aparținând lui C. Lorrain*»). Coroanele copacilor din pictura *Șantier naval*, gruparea lor, detaliul de arhitectură în ruină și lumina de amurg cernută prin ceața abia perceptibilă, ne fac să întărim posibilitatea ca acest tablou să constituie una dintre primele încercări în ulei ale lui Claude Lorrain, înfăptuită în atelierul profesorului său Agostino Tassi. O notă aparte creează și tabloul intitulat *Flori*, care s-ar putea să aparțină școlii franceze de la începutul secolului al XIX-lea.

Cei douăzeci și șapte de ani, răstimp în care Avachian a adunat cu abnegație și sacrificii remarcabila sa colecție, («*am adunat această colecție cu un arcuș*», spunea Avachian spre sfârșitul vieții), au fost închinăți, de acest mesager al celei mai sensibile și receptive ramuri a artei, prin gestul nobil de dăruire a trudei sale, poporului nostru, o pildă de felul în care un om înțelege împlinirea în viață și dragostea de patrie.

Pe această cale țin să mulțumesc doamnei Sabina Avachian pentru prețioasele informații pe care mi le-a dat în întocmirea acestei modeste și sumare prezentări a colecției Prof. Avachian.